

## **Unele activități ce țin de predarea termenilor în cadrul limbajului de specialitate.**

**Autor: Liliana Prozor-Barbalat**

*Acest articol abordează unele activități de predare a termenilor în cadrul studierii limbajului de specialitate, intenția autorului fiind justificată de tendința racordării continue a împrumuturilor terminologice la contextul național.*

Dezvoltarea rapidă a științei și tehnicii în epoca modernă și acumularea de cunoștințe din diverse domenii speciale au dus la apariția și dezvoltarea terminologiei. Conceptul de terminologie are două accepții: disciplină cu caracter interdisciplinar și ansamblu de termeni folosiți de diverse terminologii (limbaje de specialitate), pentru a transmite cunoștințe într-un domeniu particular de activitate profesională [1]. Terminologia, ca disciplină, se ocupă de sistemul organizat tematic al unităților lexicale ale științei și tehnicii. Rolul terminologiei este să se preocupe de toate schimbările din sistemul denumirilor, apărute în urma diverselor modificări din sistemul științelor. Termenii corespund exact obiectivelor comunicării științifice, ei sunt concretizarea lingvistică a principalelor particularități extralingvistice ale stilului științific. Aceștia se constituie în sisteme terminologice, fiecare dintre ele corespunzând unui sistem de noțiuni specifice pentru o știință, curent, școală etc. Termenul este unitatea de bază a acestor sisteme; el exprimă noțiuni sau denumește concepte științifice teoretice, fenomene, procese, instrumente etc. Posedând o semantică specială, termenii reprezintă partea cea mai încărcată de informație din lexicul specializat, ei sunt cei care diferențiază lexicul limbii literare comune de lexicul folosit în diverse domenii specializate [2]. În ultimii zece ani, terminologia unor limbaje de specialitate a suferit mari schimbări. Modificări semnificative s-au produs cu preponderență în domeniul socio-economic și politic.

În domeniul științific și tehnic specialistul caută să fie cât mai exact, iar pentru a se face înțeles recurge la formule tip, evitând pe cât posibil formulările noi. Toate schimbările din domeniul științei presupun, totuși modificări în sistemul denumirilor. Numele pentru noile concepte sunt fie împrumutate, fie create. Ca urmare a acestui fapt, se stabilește o legătură specială între terminologie și tehnologie, care constă în relația utilitară dintre progresul tehnic și sistemul de denumiri. Pentru comunicarea tehnico-științifică se selectează un limbaj abstract, capabil să exprime un înalt nivel de precizie [3].

Odată cu apariția calculatorului, informatica a pătruns aproape în toate domeniile de activitate profesională. Iată de ce persoanele interesate trebuie să înțeleagă și să folosească termeni specifici ai tehnicii de calcul, termeni preponderent de origine engleză, precum: *hardware, software, mouse, commander, options, windows, listing, etc.* În terminologia economică pătrund tot mai multe cuvinte de origine engleză (*marketing, factoring, companii off-shore, holding, leasing, audit, etc.*), termeni care sunt însușiți ca atare, întrucât trebuie folosiți de oamenii de afaceri și nu numai, în comunicarea comercială. Mijloacele de comunicare scrisă (reviste economice, publicații guvernamentale și financiare, corespondența unor companii) răspândesc termenii economici pe scară largă. Textul limbajului economic și de afaceri se caracterizează prin concizie, claritate și precizie, servind scopurilor concrete din acest domeniu de activitate profesională.

În predarea vocabularului, în special a termenilor cheie, profesorii folosesc diferite metode. Una din acestea este *modelul Frayer*, care presupune raportarea termenului la o clasă, categorie; specificarea caracteristicilor acestuia și identificarea exemplurilor. Relevarea anti-exemplurilor este și ea importantă pentru a trage o linie între ce se include în noțiunea dată și se exclude din ea. Profesorul pregătește o listă de termeni-cheie relevanți pentru tema studiată. În procesul evocării, acești termeni se discută cu studenții, fără a aștepta ca ei să dea definiții înainte de lectura textului.

În procesul lecturii independente studenții iau notițe, apoi li se oferă timp pentru definirea termenilor și/sau revizuirea conceptelor anterioare.

Pentru utilizarea corectă a vocabularului profesorul prezintă pe tablă sau pe fișe perechi de cuvinte/termeni ușor confundabili.

Exemplu: *employer/employee; effect/affect; except/accept; assured/insured; advertising/promotion; causal/casual; health/safety; customer/client.*

Studenții explică diferența semantică dintre cele două lexeme, recurgând eventual, la dicționar. Pentru o mai bună înțelegere a diferenței dintre perechile de cuvinte, acestea se includ în enunțuri.

O altă activitate utilizată în cadrul orelor de limbă engleză este *clasificarea vocabularului*. Profesorul scrie pe tablă sau pe fișe o serie de termeni din diferite subiecte recent studiate. Studenții sunt rugați să clasifice termenii după tematică, apoi să compare răspunsurile. Profesorul va evita să le indice care sunt categoriile. De exemplu, șirul de cuvinte *benefits, cancel, goods, pension, order, recruit, dispatch, appraisal, warranty, apply, delay, resign, promote, fire, staff, deliver, customs, deadline, discount*, poate fi divizat în două categorii: *Resurse umane* și *Comerțul Internațional*. Studenții vor fi invitați să continue șirul cu 3-4 termeni. Ulterior, vor consulta dicționarul pentru a găsi expresii utile a 2-3 termeni la alegerea profesorului.

În ultimul timp se atestă o tentație deosebită pentru utilizarea termenilor neologici, mai ales a celor de proveniență anglo-americană. Acest lucru este justificat din două puncte de vedere: pe de o parte, termenul neologic, purtând semnificația exactă a conceptului definit, circulă cu mai mare ușurință într-o limbă în comparație cu cel creat sau tradus, care are nevoie de timp pentru a se impune ca termen de specialitate; pe de altă parte, specialistul este mai sigur de corectitudinea informației pe care o transmite termenul original. În terminologie, pentru o noțiune trebuie să se aleagă, să se fixeze o denumire (normalizare) sau să se creeze o unitate lexicală conceptualizată (neologia terminologică). Spre

deosebire de neologismul lexical, care este natural, spontan, neologismul terminologic este creat și poartă numele de neonom [4].

Mulți termeni de origine engleză, care în ultimii ani au pătruns în stilul publicistic, s-au menținut în forma lor străină (*playback, happy-end, summit, discount, horror*, etc.). Scrierea termenilor de origine engleză în limba română poate urma forma grafică (*market, consulting, meci, trening*), forma fonetică (*lider*) sau cea morfologică (*designul vestimentar, fast-food-uri, auditare, involucrare*). Încadrate în sistemul lingvistic românesc, inovațiile lexicale devin veritabile unități structurale și funcționale. Totuși, multe anglicisme rămân a fi neadaptate fonetic și morfologic la structura limbii române, unele dintre ele lipsind chiar în lucrările lexicografice: *boarder, boyband, blog cover, college-shirt, challenge, fresh, roll on, review, modeling, office, hair-style, maxi-single, track, nick-name, outfit, fulltime, partytime, songwriter, laptop, target, t-shirt, shaping, stick, up-grade, writing, online, offline* [5].

În cazul limbajelor de specialitate putem observa influența unor terminologii asupra altora, influență realizată mai ales prin intermediul presei, de exemplu: *a decela, a dezamorsa, lider*, etc. Totodată vocabularul de specialitate are un caracter tranzitoriu, dinamic și schimbător, răspunzând continuu activităților variate și progresului.

În ceea ce privește textele științifice de tip didactic, cuvintele din limba comună se utilizează frecvent în locul termenilor de specialitate. În manuale sau reviste de uz școlar, sinonimele pot suplini definiția sau o pot dubla. Studenții pot înțelege și reține mai ușor termenii care au o largă răspândire datorită importanței pe care o au în comunicare.

Pentru identificarea unor termeni și creșterea gradului de conștientizare a problemelor de interferență lingvistică, profesorii folosesc următoarea activitate. Se scriu pe tablă o serie de cuvinte în limba engleză, ce constituie împrumuturi din alte limbi,

(e.g. *kindergarten, karaoke, kebab*), apoi câteva cuvinte în limba română împrumutate din limba engleză (e.g. *mass-media, stres, campus, spiker*, etc.) Studenții vin cu propriile exemple de cuvinte/expresii din domeniul afacerilor, provenite și ele din limba engleză în ultimii 2-3 ani. O atenție aparte va fi acordată lexemelor ce au suportat adaptări la sistemul fonologic și ortografic al limbii române, dar și așa zișilor ”prieteni falși”, care au căpătat un sens diferit în limba țintă.

Datorită noutăților în domeniu, dar și obiectivului specialiștilor de a comunica într-o manieră exactă, se impune, deci, o racordare continuă a terminologiei la contextul național. Programele de studii trebuie actualizate în permanență iar manualele alternative corelate constant cu lucrările de specialitate în domeniul lingvistic.

### **Bibliografie:**

1. Avram M., (1997), *Anglicismele în limba română actuală*. Conferința prezentată la Academia Română. Ed. Academiei Române, București. 15 Kocourek, (1994/1995), p. 45.
2. Nistor V., *Lexicul specializat. Aspecte generale*, Universitatea de Vest din Timișoara, p. 8.
3. Bidu-Vrânceanu A., *Relațiile dintre limbajele tehnico-științifice și limbajul literar standard*, în *Limbă și literatură*, 1990, nr. 3.
4. Pană Dindelegan G., *Terminologia lingvistică actuală, între tradiție și inovație*, în *Limbă și literatură*, 1997, nr. 1-2.
5. Smântână D., *Problema anglicismelor în limba române*, *Revista Limba Română*, Nr. 5-6, anul XVIII, 2008, p.1.
6. Coteanu I., (1990-a), *Terminologii tehnico-științifice. Aspecte. Probleme*, în *Limba română*, XXXIX, nr. 2.